

Juhász Péter

Boszija

Nikolaj Kolevet Bulgáriában mindenki ragadványnevén emlegeti: Boszija (mezítlábas). Ő is így jegyzi írásait. Névjegye is egy lányom alakú kis cserépdarabocsk. Az 1993-ban második kiadásban 3000 példányban megjelent *Nocturne* című verseskötetének borítóját is két lányom díszíti.

„Gyermekkoromban allergiás voltam az akkoriban divatba jött műszálas dolgokra, azért nem hordok még télen sem zoknit” – meséli. Szerintem a kutya máshol van elásva. Ebben sem akar másokhoz hasonlítani. Vérében van a költők legnagyobb erénye – mer különbözni.

Nem tartozik a borsón is szépet álmodók körébe. A diktatúra idején egzisztenciáját és személyes szabadságát is kockára téve, a gondolat eszközeivel harcolt a rendszerváltozásért. Amikor költőtársainak a manduláját is az ánuszon keresztül vették ki, mert a szájukat nem merték kinyitni, Boszija az országgyűlési választásokon – alkotmányos jogaira hivatkozva – képviselőnek jelölte magát. Teleragasztotta plakátjaival szülővárosát, Sztara Zagorát. Plakátjait persze rögtön leszedték, őt meg lecsukták.

Odabenn éhségstrájkjal tiltakozott jogfosztása ellen. Harminc kilót fogyott. Meghalni azonban nem engedték. Mesterségesen táplálták. Jól tudták, ahogy egyik versében írja: „ha nincs halál, nincs feltámadás.” Ezután gyakori vendége volt a börtönöknek. Valamennyi versét börtönben, éhségstrájkos, acetonos magányában írta. A börtön lidércnyomásos atmoszférájában egy hiper érzékeny fiatalember belső rezdüléseit vetette papírra. Első számú műsája az éjszaka. Ez az éjszaka az emberi lélek éjszakája is. Az élve eltemetett ember minden kínja elsősorban lelki kín (*Három négyzetméter*). Ezért lett a kötet alcíme: *Éjszakai dalok*. 1990-ben szabadságát visszanyerve hűtlen lett a költészethez. Úgy látszik, számára a költészet csak pótszer volt, a szabadság pótlására, helyettesítésére szolgált. Organikusan kapcsolódik költészetéhez publicisztikája, amely talán még jobban megvilágítja írói-emberi magatartását. Hol fanyar humorral, hol maró iróniával átitatott erős képekkel harcol napjaink visszatetsző jelenségei ellen. Pergőn, szellemesen ríposztzik az őt ért támadásokra. A sok humor és ironia mögött is mindig ott érezni a közügyek jobbításának szándékát.

Publicisztikájában is költő maradt. Hasonlati megdöbbentően vakmerőek. A felemás rendszervedlés után füttyentenie sem kellett volna, hogy irányító szerepet kapjon. Ő azonban nem fogadta el a felkínált kultuszminiszteri bársonyszéket sem, inkább megírta a kommunisták által létrehozott „ellenzékről”, a Demokratikus Erők Szövetségéről, „A szarnak a tükörképe is szar”. A BKP legutóbbi névcseréjére egy kis anekdotával reagált: „A fertályunkban egy tökkelütött kelekótya mindenkit megállít és boldogan újságolja: Már nem Buzi Iván vagyunk ám, hanem Homoszexuális Iván.”

Publicisztikájában is a bolgár irodalom fenegyereke. Élvezi, hogy többet mer, mint mások. Nemrég a bolgár történelem mítoszait szedte ízekre, bebizonyítva, hogy gátolják a

készerű, de hasznos nemzeti önismeret kialakulását. Legutóbb a honvédelmi miniszterről írta meg, hogy több állam ügynöke.

„Tán csak nem akar visszatérni a költészethez?” – volt az első gondolatom a könyv olvasása közben.

Az életben is önpusztítóan vakmerő. A bolgár utakon is 200-zal száguld. Estéknként pedig egy liter pálinkánál alább nem adja, holott már az a veszély fenyegeti, hogy kiveszik a fél tüdejét, hogy legyen helye a májának.

Egyébként derűs kedélyű, ha kicsit szilaj és önféjű is. Váratlanul makacs, sőt néha nyers is tud lenni. Véleményéhez ilyenkor még az ésszerűség rovására is ragaszkodik. Nyakas, örök ellenzéki. Ha egyedül alakítana pártot, akkor is ellenzékben maradna.

Kétéves kislánya egyetlen szavára ellágyul. Ebből sejteni, hogy keménysége csupán lágy szíve védelmére szolgál, mint a teknős páncélja. Négy gyermeke van, most várja az ötödiket.

Már diákfejjel felismerte, hogy a gyerekek nagyon anyásak, ezért úgy intézte, hogy mindegyik gyereknek saját, külön bejáratú anyja legyen.

Jövőre ünnepli fennállásának félévszázadát, de máris fogalommá vált: az ellenzékiesség fogalmává. Szülővárosában járt középiskolába, majd orosz nyelv és irodalom szakos hallgató volt a szófiai Szent Kelemen Egyetemen. A bolgár kultúra bizonyára többet nyert volna vele, ha a zeneakadémián tanul. Egy Borisz Hrisztov veszett el benne. Dehogyan veszett el! Pompás az orgánuma. Így, csiszolatlanul is csodálatosan mély, zengő basszbaritonja van. Ahányszor csak hallom kigombolt jókedvvel dalolni: „Szívet szívre cserélek, szívet pénzért nem adok”, mindig beleborzongok a gyönyörűségbe.

Boldog vagyok, hogy barátomnak vallhatom ezt a társadalmi konvenciókra semmit sem adó, meleg kedélyű, vidám szívű, javíthatatlan bohémet. Ha kalandokra vágyom, vele vágok neki a hegyeknek. Hol bárányt, hol kecskegidát sütünk betyármódra, földbe vágjt kemencék fehéren izzó kövei közt, hol meg hálót vetünk a hegyi tavak tintakék vizébe. A zsákmány bármekkora is, mire hazaérünk, e könnyelmű bohém mind szétosztja.

A sors iróniája, vagy talán inkább jóvátétele, hogy 1990-ben Todor Zsivkov börtönéből szabadulva Zsivkov unokája luxusvillájában házi őrizetben sínylődve pont neki, az Amnesty International nevű emberi jogi szervezet titkárnak panaszkodott emberi jogainak csorbításáról.